

ጸጥታዊ-ቅርጺ ዓለማዊ ስርዓት፡ ግህሰታት ሰብአዊ መሰልን ውድብ ሕቡራት ሃገራትን ኣብ መበል 21 ክፍለ-ዘመን

ድሕረ-ባይታ

ዘለናዮ መበል 21 ክፍለ-ዘመን፡ መመሊሱ እናገደደ ዝኸይድ ቀጻሊ ዕግርግር፡ ግህሰት ኣህጉራዊ ሕጊ፡ ርግጸት ፍትሕን ስእነት ውሕስነት መሰላት ሰብን ገኒንሉ ዘሎ እዩን እዩ። ቅልውላውን ዕግርግርን ካብ ዘባ ናብ ዘባ እናለሓመ፡ ሃልሃልታኡ ካብ ዝኸነ እዩን ንላዕሊ ንዝሰፍሐ ከባቢታትን ህዝብታትን ይልብልብ ኣሎ። ሰፊሕ ዘባታት ናይ ማእከላይ ኤውሮጳ፡ ማእከላይ ምብራቕ፡ ሰሜንን ምብራቕታውን ኣፍሪቃ ብኣዕናዊ፡ ግን ከኣ ክውገድ ዝኸእል ኩናት ይሕመስ ኣሎ። ዝሓቶ ዘሎ ሰብኣውን ቁጠባውን ዋጋ ከኣ ዘስካሕክሕ እዩ። ብሚልዮናት ዝቐጸሩ ህዝብታት ኣብ ውሽጢ ዓድታቶም ተመዘቢሎም ይርከቡ። ሚልዮናት ካልኣት ከኣ ኣብ ኤውሮጳን ካልኣት ሃገራትን ክዕቁቡ ብኣዝዩ ሓደገኛ ጉዕዞ ይሰደዱ ኣለው። እዚ ሓደገኛ ጉዕዞ፡ ፊናንስያዊ ቅልውላውን ካልእን ዘጋደዶ፡ ኣብተን ተቐብልቲ ሃገራት ዘሎ ኣንጻር ሰደተኛታት ዝቐንዐ ሰምዒታት ኣብ ዝጓሃሃረሉ ዘሎ እዩን ምዃኑ ከኣ ተወሳኺ ጸገም እዩ።

እዚ እናተጠናገገ ዝኸይድ ዘሎ ዓለማዊ ቅልውላውን እናተራብሐ ዝመጽእ ዘሎ ውግኣትን፡ ብርግጽ ዘቤታዊ ኣንፈትን ጠንቅን እኳ እንተለዎ፡ ዝበዝሕ እዩን፡ እዞም ኣብዚ ዘተሓሳስበ ዘመን ዝውልዑን ዝጓሃሃሩን ዘለዉ ውግኣት ብናይ ወጻኢ ኣጀንዳታትን ረብሓታትን ዝምብድቡዎ ዘለው እዮም።

ኣብዚ ዓለማዊ መሪሕነት ተሳኢንሉ ዘሎን ቀወምቲ ኣህጉራውያን ኣዕኩድን መትከላትን ናይ ጸጥታ ዝብሕገጉሉን ኣብ ዋጋ ዕዳጋ ዝኣትዉሉን ዘለዉ እዩን፡ ሃጻያዊ ትዕቢትን ዕንደራን፡ ዘይጸዓድ ቦታ ሒዙ ኣሎ። እዚ ከኣ፡ ኣብ ቀጻልነት ኣህጉራዊ ሰላምን ምርግጋእን ሓደገኛ ሳዕቤን ዘለዎ እዩ። ኣህጉራዊ ሕጊ ድሊታትን ሕልምታትን ናይ ውሱናት ሓይልታት ወይ ወገናት ናብ ምግልጋል ደረጃ ወራዳ፡ ነቶም ብዝተፈላለዩ ኣሰማትን ጉልባባትን ዝውልዑ ናይ

ወራርን ዕብላን ውግኣት ከከላኸል ኣብ ዘይክእለሉ ደረጃ በጺሑ ኣሎ። ጃምላ ግህሰት ኣህጉራዊ ሕገ፡ ርግጸት ፍትሒን ሰእነት ዋሕስ መሰላት ሰብን ብጭካነን ተሓታትነትን ብዘይብሉ ኣገባብ ይፍጸሙ ኣለው ጥራይ ዘይኮነ፡ እናገደዱ እዉን ይኸዱ ኣለዉ።

ሎሚ፡ እቶም ቀወምቲ ናይ ልኡላውነት ህዝብታትን ሃገራትን መትከላትን ልምድታትን ኣህጉራዊ ሕገ፡ ንሃገራት ኣብ ኣህጉራውን ክልተኣውን ዝምድናታተን፡ ንባህርያተንን ጠባያተንን ዝገዝኡን ዘመዓራርዩን ዓንድታት ካብ ምዃን ዓዲ ውዲሎም እዮም። እዚ ኣንፈት`ዚ

ኣንጻር`ቲ ንምዕቃብ ኣህጉራዊ ሰላም ዝምልከት መሰረታዊ መትከል ውድብ ሕቡራት ሃገራት እዩ። ማዕረ መሰላትን ርእሰ-ውሳኔን ህዝብታት፡ ልኡላዊ ማዕርነት ኣባል ሃገራት፡ ኣባል ሃገራት ንመሬታዊ ሓድነትን ፓለቲካዊ ናጽነትን ናይ ዝኾነት ሃገር ብሓይሊ ካብ ምግሃስ ክቐጠባ ዝብሉ መትከላት ኣብ ዓንቀጽ 1.1:1.2 ከምኡውን ኣብ 21ን 24ን ቻርተር ውድብ ሕቡራት ሃገራት ተወሪቆም ዘለዉ እዮም። እዞም መትከላት እዚኣቶም ኣብ ሕግታት ካልኣት ክፍለ-ዓለማውያንን ዘባውያንን ውድባትን ማሕበራትን እውን ብእዉጅ ዝሰፈሩ እዮም። ይኹን`ምበር፡ ብዙሓት ፍጻመታት ናይዚ ዘለናዮ እዋን ከም ዘነጻርዎ፡ ገለ ሓይልታት ነዞም ዘይሕከኹ መትከላትን መሰላትን`ዚኣቶም ንምጥምዛዝን ግብራውያን ከምዘይኮኑ ንምግባርን፡ ልዕሊ ሕገ ከይዶም ካብ ዝጨውዩዎም ነዊሕ ኮይኑ ኣሎ።

ኣህጉራዊ ሕገ፡ ብቐጥታ ኣብ ልዑላውነት ህዝብታትን ሃገራትን ዝተሰረተ እዩ። ናጽነት፡ ልኡላውነት፡ ሓድነትን መሬታዊ ሓድነትን፡ ብጸኣት መሰላት ናይ ህዝብታት እዮም። ነዞም መትከላት`ዚኣቶም ደይ መደይ ኢልካ ምጥሓስ ድማ ናብ ኣዕናዊ ኩናት ጥራይ እዩ ዘምርሕ። ሕማቕ ኣጋጣሚ ኮይኑ ግን፡ ኣብዚ ዘለናዮ ናይ ዕግርግር እዋን እዞም ዝተሓላለኹ ተርእዮታት ይዓርጉ እዮም ዘለዉ።

ካልእ ተዛማድን ኣካታዕን ሕቶ፣ ናይ ሓንቲ ሃገር ምርጫ ኣብ ፓለቲካዊ ስርዓት ዝምልከት እዩ። ኣብዚ ጉዳይ`ዚ እቶም ወሰንቲ መን እዮም? ነዞም ጉዳያት`ዚኣቶም ንምውሳን መሰረታዊ መሰል ወይ ስልጣን ዘለዎ መን እዩ? እዚ ናይ ፍልስፍናዊ ወይ ኣካዳምያዊ "ዲስኩር" ጉዳይ ኣይኮነን። እዚ ሕመረታዊ ሕቶ ዝስትውዓለሉን ዝምነተሉን ኣገባብ ኣብ ስርዓተ-ህንጻ ኣህጉራዊ ጸጥታን ኣብ ጠባያት ናይቶም ዓለማውያንን ዘባውያንን ተዋሳኒትን፡ ኣብ ማእለማ ናይቲ ኣብ መንጎ ሃገራት ዝግበር ዝምድናን ከቢድ ጽልዎታትን ኣለዎ።

ኣብዚ፡ እቲ ማእከላይ ነጥቢ፡ ኣብ ኩሉ ዘሰርሕ ኣድማሳዊ ቅድታትን ወርቃዊ መለክዕን ናይ ፓለቲካዊ ስርዓታት ዘይምህላው እዩ። ንኹሉ ግዜ ኣብ ልዕሊ ኩሉን ሃገራት ክብዩን ዝኸእል ሓደ ዓቕን ዘለዎ ስርዓት የለን። እዚ ነቲ ዝምልከቶ ህዝቢ ዝግደፍ ልኡላዊ መሰልን ናጻ ፓለቲካዊ ሕርያን እዩ። ኣብ ልዕሊ ካልእ ሃገርን ህዝብን ዝኾነ ዓይነት ፓለቲካዊ ስርዓት ክመርጽን ከሰገድድን ሞራላዊ በሪኽ ባይታ፡ መሰል ወይ ውክልና ዘለዎ ናይ ደገ ሓይሊ ወይ ትካል የለን። ነዚ ሎሚ ኣብ ዓለምና ዘሎ ብዙሕነት ፓለቲካዊ ገጽ-መሬት ብብሩህ ሰእሊ ንምርዳእ እምበኣር፡ ንግዚኡ ነቲ ዘይድህሰስን ክልሰ-ሓሳባውን `ዲስኩር` ንጎድኒ ገዲፍካ ግብራዊ ኣብነታት ምጥቃስ ሓጋዚ ክኸውን ይኸእል።

ኣብዚ ነጥቢ`ዚ ርትዓውነትን ተግባራውነትን ናይቶም ኣብ ዓባይ ብሪጣንያን ኔዘርላንድስን ካልኣት ሓይሎ ሃገራትን ዘሎ ዘውዳዊ ቅርጽታት እብ ሕቶ ከነእትዎ ኣገባብ ድዩ? ሰውዲ ዓረብ፡ ባሕሪይን፡ ዮርዳኖስን ሞሮኮን ንግሰነታት ይኹና ኣይኹና መን ይውሰን? ኩወይት፡ ኢማራት፡ ቐጠር፡ ኢማራታውያን ክኹና መን ይውሰን? ሃገራት ሪፓሊካዊ፡ ፈደራላዊ ወይ ኮንፈደራላዊ ኣቃውማ ክህልወን ዘይክህልወን ዝምድብን ብእኡ ዘጠምቑንን ኣድማሳዊ መዐቀኒ

አሎ ድዩ? ኣብ ሓደ ሃገር ርእሰማላዊ ወይ ማሕበርነታዊ ስርዓተ-ቁጠባ ከህሉ መን ይውሰን? እንኩ-ሰልፋውን ብዙሕ-ሰልፋውን ስርዓታት ክቐውም ዘይክቐውም መን ይውሰን? እቲ ዝርዝር ነዊሕ እዩ።

እቲ ማእከላይ መልእኽቲ ግን ሓደ እዩ። እዚኡን ነቶም ዝምልከቶም ህዝብታት ዝግደፉ ልኡላዊ መሰላትን ምርጫታትን እዮም። ናይ ወጻኢ መሻርኽቲ፣ ንንኣሽቱ ይኹና ዓበይቲ ሃብታማት ይኹና ድኻታት ሃገራት ፓለቲካዊ ቅርጽታት ክእዝዙሉን መሰል ይኹን ስልጣን የብሎምን። እቲ ሃቕነ ብተንኮል ድዩ ብግርህና ዝብል ሕቶ ኣገዳሲን ምስዚ ጉዳይ`ዚ ዝተኣሳሰርን ኣይኮነን። እቲ ኣገዳሲ፡ ካብዚ ሓቂ`ዚ ወጺኢ ምህውታት፡ ንመትከላት ሰላማዊ ሓባራዊ ህላወ ኣብ ዋጋ ዕዳጋ ዘእቱን ቀጻሊ ዕግርግርን ግጭትን ዘሳውርን ጥራይ ምዃኑ ምርዳእ እዩ።

ታሪኽ ህዝቢ ኤርትራ ኣብ መሰል ህዝብታትን ሰባትን

ኣብ ዘመናት ናይዚ ዘባ ታሪኽ፡ ሃገራት ከምዚ ሎሚ ኣንፈልጠን ከይቆማ፡ ናይ ህዝቢ ኤርትራ "ኣይግዛእን፡ እይርገጽን!" ሓርበኛነት፡ ሰነድን ዘሓብንን ታሪኽ እዩ። እዚ ንባዕዳውያን ኣይግዛእን ናይ ምባል ሓርበኛዊ ተቓውሞ፡ ኣብዚ ዘባ ኣንጻር ሰራዊት መስፋሕፋሕቲ መሳፍንቲ ከምኡ`ውን ካብ መባል 15 ክሳብ 19 ክፍለ-ዘመን ኣንጻር ወራራት ግብጽን ቱርኪን ዘጠቓለለ እዩ ነይሩ።

እዚ ዘኹርዕ ታሪኽ ሓርበኛነትን ጀግንነትን፡ ኢጣልያ ንዶባት ኤርትራ ወሲና ንኤርትራ ግዛኣት ምስ ገበረታ እውን ቀጺሉ እዩ። ኣብ ዘመነ መግዛእቲ ጣልያን፡ ምእንቲ መሰላቶም "ኣይንግዛእን!" ኢሎም ዝተረሸኑን ዝተሓየሩን ጥራይ ዘይኮነ፡ ኣብ ሮማን ኣዲስ ኣበባን ሴፎም ዘይዓሉን ቦምባ ዝደርበዩን ጀጋኑ፡ ውሑዳት ኣብነት እዮም።

ኢጣልያ ኣብ 1941 ብሓይልታት ኪዳን ተሳታፊ፡ መግዛእቲ ኢጣልያ ኣብ ኤርትራ ድሕሪ ምብቕዑ፡ መሰል ርእሰ-ውሳኔኡ ህዝቢ ኤርትራ ንናጽነትን ልዑላነትን፡ ቦታ ሽዑ ዓብላሊት ዝነበረት ኣመሪካ "ናጽነት ኤርትራ ኣንጻር ስትራተጂያዊ ረብሓና እዩ" ተባሂሉ ከምዝተኸፈፈ ዝፍለጥ እዩ። እዚ ፍጻሜ`ዚ፡ ኣብ ዘመናዊ ታሪኽ ኤርትራን ሃገራት 20 ክፍለ-ዘመንን ካብ ዝተፈጸመ ምግሃስ ኣህጉራዊ ሕግን ምግሃስ መሰል ሰባትን ሓደ እዩ።

ህዝቢ ኤርትራ ግን፡ በቲ መሰሉ ንምኽሓድ ብሕቡራት መንግስታት ኣመሪካ ዝተኻየደ ዓመጽ ኣይተምበርከኸን። ኣንጻር ድሌቱ ብሓይሊ ምስ ኢትዮጵያ ብፈደረሽን ከምዝቐረን ምስተገብረ፡ ምስናይ ውህደቱን ሓይሉን፡ ድምጹ ንምዕባስ ዝተኻየደ ሽርሕን ጭፍለቻን፡ ሰላማዊ ተቓውሞኡ ከየሰልከየ ብ20 ዓመታት ኣብነታዊ መኸተኡ ንሃገራውያን ሰባውን መሰላት ኣመስኪሩ እዩ። ኣብ መወዳእታ ከኣ፡ ብዘይካ ንዓመጽ ብሓይሊ ምግጣም ካልእ ምርጫ ስለዘይነበሮ፡ ሕጋዊ ሰላማዊ ተቓውሞኡ ብሓይሊ ጭፍለቻ ንምጽዓዱ ኣብ ዝተሃቀነለን ክልተ ዓሱረ-ዓመት ኢዱ ከይሃበ፡ ቃልሱ ምእንቲ ሕጋዊ ሃገራዊ መሰሉ ንምቕጻል፡ ኣብ መስከረም 1961 ዕጥቃዊ መኸተ ኣበረሱ።

ኣብ ዘመነ ዝሓል ኩናት፡ ካብ ቅድሚ 1961 ክሳብ 1974 ኣመሪካን ሱብ ኪዳናን፡ ካብ 1974 ክሳብ 1991 ድማ ሕብረት ሶቭየትን ሱብ ኪዳናን፡ ተበራርዮም ገዚፍ መግዛእታዊ መኪና ወኪል ሓይሊ ነዲቆም፡ ንሓደ ንኣሽቶ ህዝቢን መሰላቱን ንምድሃኽ ኣብ ዘካየድዎ ወራራት፡ ህዝቢ ኤርትራ ምእንቲ ሕጋዊ መሰላቱ ከምህ ከይበለ መኪቱ ተዓዊቱ ቅያ ታሪኽ

ኣብ መሰል ህዝብታትን ሰባትን ሰሪሑ እዩ። ብሓያል መኸተኡ ምሉእ መሬቱ ሓራ ምስ ኣውጽኦ እውን፡ ኣህጉራዊ ሕጊ ብምኽባር፡ ናብ ባይናዊ ኣዋጅ ናጽነት ከይተደናደነ፡ መሰል ንናጽነትን ልዑላውነትን ብመንገዲ ረፈረንደም ኣብ 1993 ብምርግጋጽ፡ ነቕ ዘይብል ፓለቲካዊ ባህልን መትከልን ኣብ ኣህጉራዊ ሕግን መሰል ህዝብታትን ክሰርት ክኢሉ እዩ።

ድሕሪ ናጽነት ህዝቢ ኤርትራ ብጅግንነትን መስዋእትን ጥራይ ዘይኮነ፡ ኣብ ነዊሕ ታሪኽ ክልተ ወለዶታት ብዝኹሰኩሶ ፓለቲካዊ ባህሊ፡ ነታ ነዊሕ ተጓዲዞ ዘረጋገጸ ሃገረ ሓርነትን ልዑላውነትን፡ ነቲ ውርሻ እትበቅዕ፡ ብዘይ ዕብላላን ዝምታን ጊልያነትን ግዳማዊ ምትእትታውን ሸርሒታትን፡ ሓቀኛ ናጽን ልዑላዊትን ውህድትን ሃገር ንምህናጽ እኳ እንተተበገሰ ናይ ክልተ ወለዶታት ተጽብኦ ግን ኣየዕረፈን።

ናይ ታሪኽን ግዜን ኣጋጣሚ ክኸውን ይኸእል፡ ህዝቢ ኤርትራ ናጽነቱን ልዑላውነቱን ዝጨበጠሉ እዋን፡ ኣብ ሚዛንን ኣቃውማን ዓለማዊ ሓይሊ ዝኒፍ ምቕይያር ዝተራእየሉ እዋን እዩ ነይሩ። ዝሑል ኩናት ዘኸተመሉ እዋን ብምንባሩ፡ ስርዓት ሕብረት ሲቭየት ተሳዒሩ ተባሂሉ፡ ኣመሪካን ሱብ ኪዳናን "ተዓዊትና!"፡ "እንኩ-ቐጥባዊ ዓለም ክንሃንጽ ኢና" ናብ ዝብል ዓንዳሪ እምነት ዘሊሎም። በዚ እምነት ዚ ድማ፡ ንዕቅድን ርግጸት ኣህጉራዊ ሕግን ንምንጋስ፡ ጸጋታት ህዝቢታት ዓለም ንምብሓትን ምምዘማዘን፡ ንዓለም ኣብ ዘባታት ጽልዋ ክፋፈሎም፡ ናይ ዘባታት ጽልዋ (መልሕቓት) ወኪላት ሰዩሞም፡ ንውድብ ሕቡራት ሃገራትን ካልኣት ዘባውያንን ዓለማውያንን ውድባት ከም መጋበርያ መሓውር ዓብሊሎም፡ ዓንዳሪ ስስዕኦም ንምርዋይ፡ ብምስሉይነትን ሓሶታን ምስማሳት እናፈሓሱ ብታህዲድን (black mail) ጭፍለቓን ወራርን ኣጋሊቦም። እዚ ዝሓለፈ ርብዒ ዘመን ከኣ ኣብ ዝተፈላለየ ክፍልታት ዓለም ቅልውላዋትን ዘይርግኣትን ህልቂትን ዕንወትን ብምስባብ፡ ናይ ርግጸት ኣህጉራዊ ሕግን መሰላት ሰባትን ጎባልል (champions) ዝኾንሉ እዋን እዩ ነይሩ።

ድሕሪ ዝሑል ኩናት ዝሰዓበ ሓድሽ ኣህጉራዊ ስርዓት፡ ኣብ ሓባራዊ ሰላማዊ ህይወትን ኣህጉራዊ ውህደንት ዝተሰረተ ኣይኮነን። ብኣንጻሩ እኳ ደኣ፡ ቅሉዕ ግህሰት ኣህጉራዊ ሕጊ፡ ብስሰዕ ዓለማዊ ጸጋታት ምግባት፡ ንዓለም ንጸቢብ ረብሓታትካ ብዘሳሲ መንገዲ ናብ ናይ ጽልዋ ዘባታት ምምቕቓል ልሙዳት ኣካዩዳ ናይዘም ሓደስቲ ተዋሳእቲ ዓለም ኮይኖም።

ኣንጻር ህዝቢ ኤርትራን ካልኣት ህዝብታትን ዝተኸየደን ዝካየድ ዘሎን ቀጻሊ ተጽብኦ እምበር፡ ኣብ ክሊ ናይዚ ዓንዳርን ዝንቡዕን እምነትን ፓሊሲታትን ዝረኣ እዩ።

ናብ ኤርትራ ዝቐንዐ እኩይ ተጽብኦታት ብዝምልከት፡ ነዘም ዝስዕቡ ነጥብታት ምጥቃስ ጥራይ እኹል ስእሊ ዝህብ እዩ።

1. ህዝቢ ኤርትራ ንህንጻት ሃገር ተበጊሱ ብዘኸ ከይሰጎመ፡ ኣብ ታሕሳስ 1995 ብወኪላቶም ኣብ የመን ዝተበገሰ፡ ሕጋዊ መግዛእታዊ ውዕላት ዘየሳሰየ፡ ቀዲሙ ተላዒሉ ዘይፈልጥ፡ ናይ ባሕራዊ-ዶብ ቅልውላው ("ግጭት ሕኔሽ" ዝተሰምየ) ድሕሪ ምፍጣር፡ ኣብ ፍርዳዊ መስርሕ እውን ብምትእትታው፡ ሰበብ ወጥርን ዘይምርግጋእን ኣንጺፎም። መንግስቲ ኤርትራ፡ ዓሎቕ እናተራእየ፡ ምእንቲ ዘባዊ ርግኣት፡ ውዕላት ኣኸቢሩ ነቲ ውዲት ሓሊፍዎ።
2. ነዊሕ ከይጸንሐ፡ ኣብ ግንቦት 1998፡ በቲ ዘባዊ ወኪሎም ክኸውን ዝቐጸርዎ ስርዓት ኢትዮጵያ፡ ብግጭት "ባድመ" ዝፍለጥ፡ ዝኾነ ሕጋውን መጎታውን ምኽኑይነት ዘይነበሮ ቅልውላው ዶብ ኣበጊሶም፡ ወተሃደራዊ ወራራት መሪቕም፡ ንክልተ ዓመታት ብደማዊ ኩናት፡ ወጥርን ህልቂትን ዕንወትን ከምዝነግሰ ገይሮም።

3. ኣብ 2000 ነቲ "ግጭት" ፍርዳዊ መዕለቢ ንምግባር፡ "ቀያድን ናይ መወዳእታ" ክኸውን ውዕል ብዝተፈረመሉ መሰረት፡ ዳናዪ ኣካል ቆይመ፡ ንኸርከር ዘይርሐ ውሳኔኡ ኣብ 2002 ሂቡ። እቲ ግጭት ከኣ ቦቲ ውሳኔ ክኸትም ነይርዎ።

4. እቲ ጉዳይ ንሃንደስቱ፡ ናይ ዶብ ሸግር ኣባሪዕካ ምዕላብ ዘይኮነ፡ ዘርዓርፍ (perpetual) ምፍግር ስለዝነበረ፡ እቲ "ቀንድን ናይ መወዳእታን" ብይን ተነጺጉ፡ ውድብ ሕቡራት ሃገራትን ባይቶ ጸጥታኡን ሓላፍነቶም ከየልዕሉ ተቐዪዶም፡ ወራር ልዑላዊ መሬት ኤርትራ ክሳብ ሕጂ ን13 ዓመታት ቀጺሉ ኣሎ።

5. ዶባዊ ቅልውላዎት እናኸመርካ፡ ህዝቢ ኤርትራ ሩፍታ ረኺቡ ህንጻት ሃገሩ ከየሰላሰል ጅሆ ንምሓዙ፡ ናይ የመንን ኢትዮጵያን "ዶባዊ" ህውከት ሸውሃቶም ስለዘየጸገበ፡ ናይ ጅቡቲ-ኤርትራ ህውከት ዝብልዎ፡ ብመንግስቲ ጅቡቲ ኣበጊሶም ጥራይ ዘይኮነ፡ ብኡ ንብኡ ኣብ ልዕሊ መንግስቲ ኤርትራ ኩነኔ ኣዊጀም፡ ኩናት ኣባሪዎም፡ ከም መሳበቢ ዘባዊ ቅልውላው ክሓላልኹም ንኣስታት ሸውዓተ ዓመታት ዘይምልከቶም ምትእትታዎት ከህቅኑ ጸኒሖም ኣለው።

6. ኩሉ ዘኣህጉራዊ ሕጊ ዝረገጸ ወራራትን ብቐጻሊ ዘሰነዮ ወተሃደራውን ፓለቲካውን ቁጠባውን ሸርሒታትን፡ ንመኸተ ህዝብን መንግስትን ኤርትራ ንሃገራውን ሰባውን መሰላት ስለዘየጸዓደ፡ መኸተን ርእሰ-ምክልኻልን ህዝቢ ኤርትራ ንምልሕላሕን ኣቐልቦ ዓለም ንምጥዋይን ተባሂሉ ብዝተፋሕሰ ሓሶት፡ ኣብ ቅድመ-ልደት 2009 ብሓደ መዓልቲ፡ ብዘሰደምም ድራማቲካዊ ምድንጋር፡ ኣብ ልዕሊ ኤርትራ ብባይቶ ጸጥታ፡ ዝኾነ ሕጋዊ ባይታን መርትዖታትን ዘይብሉ "እገዳ" ከምዝብየን ተገይሩ። እዚ ውን ብህዝብን መንግስትን ኤርትራ ተነጸጉ፡ ተመኪቱ።

7. እዚ ኩሉ ተደማሚሩ፡ መኸተ ህዝቢ ኤርትራ ንልዕልና ፍትሒ ክምህ ስለዘይበለ ቦቲ ሓደ፡ ሸውሃት ወረርሽኝን ገሃስቲ ኣህጉራዊ ሕግን ስለዘየገበ ድማ ቦቲ ካልእ፡ ኣብ ልዕሊ ህዝቢ ኤርትራ "ፍልሰት ሰባት" ተበደኑ፡ ብትካላት ስለያ ብዝተራቐቐ ውጥን ዝምወልን ዝእለን ውዱብ ዓለማዊ ገበን፡ ምስናይ ጽዑቕ መደናገሪ ፕሮፓጋንዳኡ ኣብ መስርሕ ይርከብ። ውድብ ሕቡራት ሃገራትን ዝምልከቶም ወገናትን ግዴታኦም ከየልዕሉ ከኣ ተዓፊኖም ይዕዘቡ ኣለው።

ጽንዓት ህዝቢ ኤርትራን ጸውዒቱ ንመኸተ ምእንቲ መሰል ህዝብታትን ሰባትን ህዝቢ ኤርትራ፡ ብወራርን ምትላልን ምስይግን ታህዲዳትን ሸርሒታትን ከይተሰናበደን ከይተዓግተን፡ ከምቲ ንወለዶታት ዘመስከር ጽንዓት፡ መኸተኡ ምእንቲ ልዕልና ሕግን ፍትሕን መሰላት ህዝብታትን ሰባትን፡ በዚ ኣብ ዝሓለፈ 25 ዓመታት ንዓለም "ብሕግታት ጫካ" ንምግዛእ ዝተካየደን ዝካየድ ዘሎን ዓንዳሪ ጸወታታት ተሪሩ እምበር ኣይሰነፈን።

ህዝብታትን መንግስታትን ዓለም፡ ነዚ ዘሎ ዓለማዊ ስርዓት፡ ኣህጉራዊ ሕግን ፍትሕን ናብ ዝገዝኡ ሓድሽ ዓለማዊ ስርዓት መበል 21 ክፍለ-ዘመን ንምቕያሩ፡ ውድብ ሕቡራት ሃገራትን ባይቶ ጸጥታኡን ካልኣት ዓለማውያንን ዞባውያንን ውድባትን ቅርጻዊ ምትዕርራይ (structural reform) ክካየዱም ምጥላቦም ሃንደበት ዘይኮነ፡ ንኹሉ ህቀናታት "ሕግታት ጫካ" ስለዝነቐሕሉ እዩ። ክንዲ ዝኾነ ህዝብታት ዓለም ብሓፈሻ፡ ህዝብታት ዞባና ከኣ ብፍሉይ፡ ሕቡራት ሃገራትን ኩሉን ኣባል ሃገራቱን፡

ኣህጉራዊ ሕግን መባእታውያን መሰላት ህዝብታትን ሰባትን ዝኸበረላ ዓለም
ንምፍጣር፡ "ሕግታት ጫካ" ንምንጋስ ዝካየዱ ህቀናታት ንምግታእን ንምእላይን፡
መኸተኣምን ምሕዝነቶምን ከሓይሉ፡ ጻውዒት ህዝብን መንግስትን ኤርትራ እዩ።

Haddas Ertra